

Mål C-189/20**Begäran om förhandsavgörande****Datum för ingivande:**

5 maj 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberster Gerichtshof (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

27 februari 2020

Svarande i första instans och klagande vid Bundesgerichtshof:

Laudamotion GmbH

Kärande i första instans och motpart vid Bundesgerichtshof:

Verein für Konsumenteninformation

8Ob 107/19x

Oberster Gerichtshof har i egenskap av domstol i tredje instans [utelämnas] i mål mellan käranden i första instans, Verein für Konsumenteninformation, 1060 Wien, [utelämnas] och svaranden i första instans, Laudamotion, 2320 Schwechat, [utelämnas] avseende förbuds föreläggande och offentliggörande av dom med anledning av det överklagande som ingavs den 28 maj 2019 av Laudamotion av den dom som meddelats av Oberlandesgericht Wien i egenskap av appellationsdomstol [utelämnas], genom vilken den dom som meddelats av Landesgericht Korneuburg den 5 februari 2019 [utelämnas] delvis fastställdes och delvis ändrades, fattat följande

b e s l u t:

[Orig. s. 2]

Följande tolkningsfrågor hänskjuts till Europeiska unionens domstol med begäran om förhandsavgörande:

1. Ska bestämmelserna i förordning (EU) nr 1215/2012, särskilt artiklarna 25, 17.3 och 19, eventuellt också mot bakgrund av artikel 67, tolkas på så sätt att de

utgör hinder för en skälighetsbedömning av internationella avtal om behörig domstol enligt direktiv 93/13/EEG eller motsvarande nationella bestämmelser genom vilka direktivet införlivats?

2. Ska artikel 25.1 första meningen sista delen i förordning (EU) nr 1215/2012 (*”såvida inte avtalet är ogiltigt på materiell grund enligt lagen i den medlemsstaten”*) tolkas på så sätt att den möjliggör en innehållsbedömning – vilken går utöver det harmoniserade rättsområdet – enligt den nationella lagstiftningen i den medlemsstat där den domstol som är behörig genom ett avtal om behörig domstol är belägen?

3. Om frågorna 1 och 2 besvaras nekande:

Fastställs de tillämpliga nationella införlivandebestämmelserna för en skälighetsbedömning enligt direktiv 93/13/EEG av lagstiftningen i den medlemsstat där den domstol som är behörig genom ett avtal om behörig domstol är belägen eller av *lex causae* i den medlemsstat där talan väcks?

S k ä l :

I. Saken i det nationella målet:

Förevarande mål rör en klausul i allmänna avtalsvillkor. Käranden i första instans, Verein für Konsumenteninformation, är en sammanslutning som enligt den österrikiska konsumentskyddslagen har rätt att väcka talan för att tillvarata konsumenternas intressen. Svaranden i första instans, Laudamotion GmbH (nedan kallad Laudamotion) (som är ett så kallat **[Orig. s. 3]** lågprisflygbolag) driver en flygbokningsportal på www.laudamotion.com. I affärsverksamheten med konsumenter använder Laudamotion allmänna transportvillkor och allmänna affärsvillkor. Flygningar kan endast bokas online hos Laudamotion. Laudamotion erbjuder inte några rena inrikestransporter inom Österrike.

För målet om förhandsavgörande är följande klausul i Laudamotions allmänna affärsvillkor av betydelse:

”2.4 Om inget annat föreskrivs i konventionen eller i tillämpliga lagar omfattas transportavtalet med oss [...] samt varje tvist på grund av eller i samband med detta av irländska domstolars behörighet.”

II. Parternas yrkanden och argument:

Verein für Konsumenteninformation har hävdat att klausulen om behörig domstol är ogiltig. Formuleringen *”om inget annat föreskrivs i konventionen eller i tillämpliga lagar”* är enligt Verein für Konsumenteninformation oklar i den mening som avses i 6 § stycke 3 i Konsumentenschutzgesetz (konsumentskyddslagen) (nedan kallad KSchG), eftersom konsumenterna själva

måste undersöka om den föreskrivna behörigheten är tillåten. Ett sådant avtal är dessutom klart ofördelaktigt enligt 879 § stycke 3 i Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Österrikes civillag) (nedan kallad ABGB), i synnerhet som övriga behöriga domstolar enligt förordning (EU) nr 1215/2012, och särskilt enligt artikel 7 i denna förordning, därigenom inte står till konsumentens förfogande. Avtalet är dessutom överraskande i den mening som avses i 864a § ABGB, eftersom en konsument, med tanke på att Laudamotion är etablerat i Österrike, inte ska behöva räkna med att irländska domstolar har exklusiv behörighet.

Laudamotion har gjort gällande att klausulen om behörig domstol uteslutande ska bedömas [**Orig. s. 4**] mot bakgrund av förordning (EU) nr 1215/2012. I artikel 17.3 i förordning (EU) nr 1215/2012 undantas transportavtal från de begränsningar som enligt artikel 19 i förordningen gäller för konsumentavtal. Avtal om behörig domstol är därför enligt artikel 25 i förordning (EU) nr 1215/2012 tillåtna utan begränsningarna enligt kapitel I avsnitt 4 i samma förordning. En bedömning i enlighet med bestämmelserna i den nationella rätten av huruvida avtalet är oskäligt är inte tillåten på grund av gemenskapsrättens företräde. På grund av den förutsebara internationella karaktären är bestämmelsen för övrigt inte överraskande och inte heller oklar, eftersom det genom den första meningen klargörs att den behöriga domstol som föreskrivs i bestämmelsen tillkommer utöver de behöriga domstolar som föreskrivs i Montrealkonventionen (nedan kallad konventionen) eller i andra relevanta lagar.

III. Förfarandet i det nationella målet:

Domstolen i första instans ogillade talan beträffande denna klausul. Den förklarade att artikel 25 i förordning (EU) nr 1215/2012 har företräde inom sitt tillämpningsområde framför den nationella rätten. Bestämmelsen är uttömmande vad gäller tillåtligheten, formen och verkningarna av avtal om behörig domstol.

Appellationsdomstolen biföll överklagandet från Verein für Konsumenteninformation. Den utgick från att avtal om behörig domstol i konsumentavtal som omfattas av direktiv 93/13/EEG och motsvarande nationella bestämmelser genom vilka direktivet införlivas, också på tillämpningsområdet för artikel 25 i förordning (EU) nr 1215/2012, kan underkastas en bedömning i enlighet med direktiv 93/13/EEG av huruvida avtalen är oskäliga och därför kan vara ogiltiga i enskilda fall. De nationella bestämmelser genom vilka direktiv 93/13/EEG införlivas utgör regler om domstols behörighet i den mening som avses i artikel 67 i förordning (EU) nr 1215/2012 [**Orig. s. 5**], eftersom villkor som upphäver eller inskränker konsumentens rätt att väcka talan vid statliga domstolar kan anses vara oskäliga enligt bilaga 1 q till direktivet. En skälighetsbedömning med stöd av direktiv 93/13/EEG har särskilt stor betydelse just i den nu aktuella situationen, eftersom de begränsningar som annars har införts för att skydda konsumenterna enligt artikel 17.3 i förordning (EU) nr 1215/2012 inte är tillämpliga i samband med ett transportavtal. Klausulen är i varje fall oklar enligt 6 § stycke 3 KSchG.

Oberster Gerichtshof har nu att besluta om överklagandet från Laudamotion, som har yrkat att talan ska ogillas.

IV. Tillämpliga bestämmelser:

Unionsrätt:

De unionsrättsliga bestämmelser som är tillämpliga för denna begäran om förhandsavgörande är särskilt artiklarna 25, 17.3, 19 och 67 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område och rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal.

Nationell rätt:

6 § stycke 3 i Konsumentenschutzgesetz (KSchG) (konsumentskyddslagen) har följande lydelse:

”En avtalsbestämmelse i allmänna affärsvillkor eller i standardavtalsformulär är ogiltig om den är avfattad på ett sådant sätt att den är oklar eller obegriplig.”
[Orig. s. 6]

864a § i Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB) (Österrikes civillag) har följande lydelse:

”Bestämmelser med ovanligt innehåll som en avtalspart använder sig av i allmänna affärsvillkor eller i standardavtalsformulär ska inte ingå i ett avtal om de missgynnar den andra parten och om denna, med beaktande av omständigheterna, särskilt handlingens yttre utformning, inte hade anledning att förvänta sig sådana bestämmelser, såvida inte den första avtalsparten särskilt har uppmärksammat den andra parten på dessa bestämmelser.”

I 879 § stycke 3 första meningen ABGB föreskrivs följande:

”En avtalsbestämmelse i allmänna affärsvillkor eller i standardavtalsformulär i vilken en av parternas huvudförpliktelser inte fastställs är ogiltig om den, med beaktande av samtliga omständigheter, medför allvarlig skada för en av parterna.”

V. Tolkningsfrågor

Huruvida ett förhandsavgörande får begäras:

[utelämnas]

Skälen till att ett förhandsavgörande begärs:

1. I doktrinen diskuteras huruvida och i vad mån internationella avtal om behörig domstol vilka omfattas av **[Orig. s. 7]** tillämpningsområdet för förordning (EU) nr 1215/2012 är underkastade en allmän skälighetsbedömning:

1.1. Enligt en uppfattning reglerar artikel 25 i förordning (EU) nr 1215/2012 uttömmande tillåtlighet, form och verkan av avtal om behörig domstol, och varje form av bedömning av innehållet enligt nationell rätt är utesluten, även när det gäller klausuler om behörig domstol i allmänna affärsvillkor. Skyddet av den vanligtvis svagare parten uppnås redan genom begränsningen av tillåtligheten av avtal om behörig domstol med konsumenter, försäkringstagare och arbetstagare.

De som företräder denna uppfattning [utelämnas] utgår från att förordning (EU) nr 1215/2012 utgör ett slutet system för behörighet. En tolkning av artikel 25 i förordning (EU) nr 1215/2012 som tillåter en bedömning av innehållet enligt nationell rätt skulle strida mot förordningens mål om enhetliga regler. Dessa personer stöder sig i synnerhet på praxis från Europeiska unionens domstol avseende artikel 17 i 1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område [utelämnas], enligt vilken, av hänsyn till rättssäkerheten, valet av behörig domstol bara får prövas utifrån överväganden som har samband med de krav som ställs i denna bestämmelse (se domen i mål C-159/97, EU:C:1999:142, punkt 46 och följande punkter). **[Orig. s. 8]**

1.2. Dock uppkommer frågan huruvida avtal om behörig domstol inte omfattas av begränsningar vad gäller skälighet vilka följer av unionens sekundärrätt, särskilt av direktiv 93/13/EEG [utelämnas]. Artikel 19 i förordning (EU) nr 1215/2012 begränsar visserligen användningen av avtal om behörig domstol med konsumenter, men transportavtal undantas enligt artikel 17.3 i nämnda förordning från tillämpning av avsnitt 4 i kapitel II. Ur konsumenternas synvinkel skulle det därför i själva verket fortfarande finnas ett skyddsbehov som skulle kunna beaktas genom en tillämpning av bestämmelserna i direktiv 93/13/EEG [utelämnas].

En skälighetsbedömning i enlighet med direktiv 93/13/EEG förordas särskilt mot bakgrund av artikel 67 i förordning (EU) nr 1215/2012. De nationella bestämmelser genom vilka direktivet införlivades utgör nämligen regler för domstols behörighet, eftersom det, om en klausul om behörig domstol är ogiltig, får till följd att det lagstadsade systemet för domstols behörighet är tillämpligt och för det mesta en annan domstol än den som har avtalats är behörig [utelämnas]. Det görs också gällande att den materiella giltigheten av ett avtal om behörig domstol ska bedömas mot bakgrund av den minimistandard **[Orig. s. 9]** som föreskrivs i direktiv 93/13/EEG [utelämnas].

1.3. Det finns också de som anser att även en bedömning av innehållet i klausuler om behörig domstol i allmänna affärsvillkor har möjliggjorts genom den europeiska lagstiftarens hänvisning i artikel 25 stycke 1 första meningen andra delen i förordning (EU) nr 1215/2012 till ”materiell ogiltighet” [utelämnas].

2. För Oberster Gerichtshof uppkommer därför frågan i vilket förhållande bestämmelserna i förordning (EU) nr 1215/2012 står till direktiv 93/13/EEG och motsvarande nationella bestämmelser genom vilka direktivet har införlivats och huruvida begreppet ogiltighet på materiell grund som används i artikel 25 i förordning (EU) nr 1215/2012 ska anses omfatta ett åsidosättande av konsumentskyddsreglerna – även om dessa inte följer av unionens sekundärrätt. Det förefaller slutligen oklart huruvida de faktiskt tillämpliga nationella bestämmelser som införlivar direktiv 93/13/EEG ska fastställas i enlighet med lagvalsregeln i artikel 25.1 första meningen andra delen i förordning (EU) nr 1215/2012 – det vill säga i enlighet med bestämmelserna om *forum prorogatum*.

Oberster Gerichtshof,

Wien, den 27 februari 2020

[utelämnas]